בתלתא אמר להו מצות הגבלה. שהדברים שנאמרו לו בשני ירד לערב ואמרן לישראל כדכתיב ויגד משה ויקרא לזקני העם וגו' [ב] ולמחרת הסכים ועלה ויגד משה את דברי העם וגו' כדאמר כל עליותיו בהשכמה היו וכו' ביום נאמר לו הנה אנכי בא אליך בעב הענן וגו' ומצות הגבלתם דהשמרו לכם עלות בהר אע"פ שהיא כתובה אחר וקדשתם היום ומחר שהיא מצות פרישה קודם לכן נאמרה דכתיב בהיות עליה שעלה בשליני להשיב להקב"ה דברי העם דנעשה (ונשמע) הנה אנכי בא אליך וסיפא דקרא ויגד משה את דברי העם וגו' וכי מה דברי העם יש כאן אלא מצות הגבלה נאמר לו בו ביום ולקמן תניא לה הכי ולערב אמרה לישראל ולמחרת בד' הסכים ועלה והגיד שקבלו עליהם מצות הגבלה ונאמרה לו מצות פרישה וקדשתם היום ומחר ואע"פ שיש עוד ג' ימים עד יום שבת האמרינן לקמן לר"י דמשה הוסיף יום אחד מדעתו:

היום ומחר. משמע בה' נאמר לו לפרוש ה' וו': **אמר לך ר' יוסי.** לעולם כרביעי נאמר לו לפרוש ד' וה' והוא הוסיף יום אחד והסכים הקב"ה לדעתו: **ופירש מן האשה.** לגמרי לאחר מתן תורה מיד משפירש עם תכיריו שוב לא חזר לנשמים: **אף היום.** צריך להיות לילו עמו והא לא אפשר: **וקבע להם זמן.** אימתי ידבר עמהם: **אמרה תורה והיו נכונים וגו'.** [ג] פירשו מנשותיהן: **ולא קבע לי זמן.** לדבורו שאוכל לפרוש קודם לכן: **להליכם.** להתיר נשותיכם לתשמיש שאסרתי לכם: **כן נכר.** מומרי[ו] שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים: **התורה כולה.** תליה בלומות הללו וישראל מומרים[ז] על אחת כמה וכמה שאינם כדי לה: **אמר.** איסור שאישרו ושיבחו על שבירתן: ה"ג **והיו נכונים לשלשת ימים.** ול"ג **והיו נכונים ליום השלישי.** [ח] **הא אמרן יום אחד הוסיף.** והאי קרא דוהיו נכונים ליום השלישי קודשא בריך הוא אמר ליה [ב] ומשה אמר להן היו נכונים לשלשת ימים ולא אמר ליום השלישי אלא פירשו ג' ימים וקרא דכתיב ויהי ביום השלישי בהיות הבקר[ח] שלישי לימים שלמים שלינן עמה קאמר: **פ"ש.** דתניא בברייתא הכי שלישי שלישי בחדש היה שלישי בשבת היה ולקמן בעי שלישי קמא למאי ע"כ במילתא דשלישי קמיירי וקאמר עלה שלישי זה שלישי בחדש: **קשיא לרבנן.** דשמעינן בחד בשבת איקבע ירחא ת"כ על כרחך בתרי בשבת אמר ואתם תהיו בתלתא הגבלה נאתרנעה פרישה ובשביעי ניתנה תורה דהא לכ"ע בשבת ניתנה תורה: **לרבשניא כו'.** והכי קאמר יום שלישי לדברים שהתחיל משה להמשיך לבם של ישראל ולפרק עונשן ומתן שכרן ואותו יום היה שלישי בחדש שלישי בשבת ורבי יוסי קאמר לה: **ושב ויגד כי מה אמר הקב"ה למשה.** כין ושב משה דנעשה (ונשמע) לויגד משה שאמר להן לישראל ומה אמרו ישראל למשה על כך שהולכן למקום והלא לא נאמר בימים אלא הגיד לבדו אמר לה: **זו מצות הגבלה.** שע"פ שכתובה אחר מצות פרישה בשלישי נאמרה לו והולכת לה בשביל עליהן: **עונשה.** של תורה: **משכבן.** כמו וילך שוכב (ישעיה מ) שמונעין מלקבל שאם יקבלו יענשו הדברים הללו משכבן את לבם מן המקום ואף על פי כן קיבלו עליהן: **כגידין.** ירק מר: **שני בחדש כו'.** לקמיה בעי שני קמא למאי דהכא ליכא למימר בר בשבת דבריתא לעיל איכא בהו דהא כל ג' ימים היה משה מדבר באותן הדברים דעל כרחיך ויגד משה בד' כתיב דברים שקבלו בג': **קשיא לרבנן.** דמשמע דבחד בשבת איקבע ירחא:

בתלתא אמר להו מצות הגבלה בארבעה עבוד פרישה ורבנן סברי בתרי בשבא איקבע ירחא בתרי בשבא לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא בתלתא אמר להו [1]ואתם תהיו לי בארבעה אמר להו מצות הגבלה בה' עבוד פרישה מיתיבי [2]וקדשתם היום ומחר קשיא לר' יוסי אמר לך ר' יוסי יום אחד הוסיף משה מדעתו דתניא [ג]ג' דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה עמו הוסיף יום אחד מדעתו ופירש מן האשה ושבר את הלוחות הוסיף יום אחד מדעתו מאי דריש היום ומחר היום כמחר מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאידנא נפקא ליה ש"מ תרי יומי לבר מהאידנא ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא ופירש מן האשה מאי דריש נשא קל וחומר בעצמו אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהן אלא שעה אחת וקבע להן זמן אמרה תורה [3]והיו נכונים וגו' אל תגשו אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו דכתיב [4]לך אמור להם שובו לכם לאהליכם וכתיב בתריה [5]ואתה פה עמוד עמדי ואית דאמרי [6]פה אל פה אדבר בו שבר את הלוחות מאי דריש אמר ומה פסח שהוא אחד מתרי"ג מצות אמרה תורה [7]וכל בן נכר לא יאכל בו התורה כולה [כאן] וישראל מומרים על אחת כמה וכמה ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו שנאמר [8]אשר שברת [ז]ואמר ר"ל [9]יישר כחך ששיברת ת"ש [9]והיו נכונים ליום השלישי קשיא לר' יוסי הא אמרינן יום אחד הוסיף משה מדעתו ת"ש שלישי שלישי בחדש ושלישי בשבת קשיא לרבנן אמרי לך רבנן הא מני ר' יוסי היא שלישי למאי לכדתניא [10]וישב משה את דברי העם אל ה' וכתיב [11]ויגד משה את דברי העם אל ה' מה אמר לו הקב"ה למשה ומה אמר להם משה לישראל ומה אמרו ישראל למשה ומה השיב משה לפני הגבורה זו מצות הגבלה דברי ר' יוסי בר יהודה רבי אומר בתחילה פירש עונשה דכתיב וישב משה דברים שמשבבין דעתו של אדם ולבסוף פירש מתן שכרה דכתיב ויגד משה דברים [ג]שמושכין לבו של אדם כאגדה ואיכא דאמרי בתחילה פירש מתן שכרה דכתיב וישב משה דברים שמשיבין דעתו של אדם ולבסוף פירש עונשה דכתיב ויגד משה דברים שקשין לאדם [ד]כגידין תא שמע ששי ששי בחודש ששי בשבת קשיא לרבנן הא נמי רבי יוסי היא ששי למאי רבא אמר לחנייתן

היום כמחר. אין זו דרשה גמורה אלא משמע דהיום ממש דאי לאו הכי אין זה מדעתו: **ומה ישראל כו'.** וא"ת מאי קאמר [ט](דהוסיף) מדעתו דאוריתא הוא דק"ו ניתן לדרש וי"ל דלא הוי ק"ו גמור דשאני התם מעוט עשרת הדברות:

וקבע להם זמן. תימה לר"י דהיא הנותנת דמעוט שקבע להם זמן וידעו שבאותו יום ודאי תדבר שכינה עמהם הוצרכו לפרוש אבל הוא מספק למה יפרוש וי"ל דלהם נמי איכא ספיקא שמא לא תפלוט והכי עביד ק"ו ומה ישראל שקבע להן זמן וא"כ לא היו צריכים לפרוש משום קרי דביום אחד היה די אפ"ה משום חשש פליטה שהיא קלה הוזקקו לפרוש אבל שלא קבע לי זמן ויש חשש קרי שהוא חמור לא כ"ש שיש לי לפרוש:

ואתה פה עמוד עמדי. וא"ת מנלן דפירש משה מדעתו קודם ושוב הסכים הקב"ה על ידו שמא זה הוא לווי גמור שלוה לו לפרוש ומיהו ר"ת דאם איתא דמתחת לווי הקב"ה פירש ולא מדעתו היאך היה מערער אהרן ומריס דכתיב ותדבר מרים ואהרן במשה אלא ודאי מתחלה פירש ממנה לגמרי משה מדעתו ואע"ג דהסכים הקב"ה על ידו מ"מ נתרעמו עליו לפי שאילו לא פירש מדעתו לא היה הקב"ה מסכים דבדרך [ט]שאדם הולך בה מוליכין אותו שהרי לאהרן ומרים לא אמר לפרוש אע"ג שגם עמהם היה מדבר ומיהו קשה דמשמע במדרש שלא ידעו זמן גדול שפירש ממנה גבי אלדד ומידד שהיו מתנבאים שאמרה מרים אשרי נשותיהן של אלו שנתמנו בעליהן פרנסין על הציבור אמרה לפורה אוי להם לנשותיהם של אלו שמיום שנתייחדה שכינה עם אחיך פירש ממני מיד ותדבר מרים ואהרן במשה משמע שלא ידעו קודם לכן וכי לא ידעו הא דכתיב ואתה פה עמוד עמדי ואור"ת דודאי ידעו אבל היו סבורין שפירש ע"פ הדבור עד שאמרה להם לפורה שמדעתו פירש ממנה מתתלה:

ומה פסח כו'. אין זה ק"ו [ג]גמור דאם מומר אסור בפסח שהוא קרבן מ"מ לא היה לו למנוע מלתן להם התורה ולהחזירם בתשובה:

קשיא לרבנן. פי' למה שפירש רבא לעיל דבקביעא דירחא אליבא דאמת

1 ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל: שמות יט ו
2 ויאמר יי אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם: שמות יט י
3 ויאמר אל העם היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה: שמות יט טו
4 לך אמר להם שובו לכם לאהליכם: דברים ה כז
5 ואתה פה עמד עמדי ואדברה אליך את כל המצוה והחקים והמשפטים אשר תלמדם ועשו בארץ אשר אני נתן להם לרשתה: דברים ה כז
6 פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות ותמונת יי יביט ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה: במדבר יב ח
7 ויאמר יי אל משה ואהרן זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו: שמות יב מג
8 ויאמר יי אל משה פסל לך שני לחת אבנים כראשנים וכתבתי על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים אשר שברת: שמות לד א
9 והיו נכונים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד יי לעיני כל העם על הר סיני: שמות יט יא
10 וישנו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר יי נעשה וישב משה את דברי העם אל יי: שמות יט ח
11 ויאמר יי אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור שמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל יי: שמות יט ט

רבינו חננאל (המשך)

ר' בחודש. ר' יוסי דסבר כחד בשבא הוה קבועיה, אמר לך כחד בשבא לא אמר להו ולא מידי. משום חולא דאורחא, בתרין אמר להו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו', בתלתא הגבלה, בארבע פרישה. ומקשינן ר' ישמעאל ור' עקיבא כדפרישנא לעילא. ומקשינן אי ר' יוסי דאמר מן עצרא דארבעה עבוד פרישה קרא דכתיב לך אל העם וקדשתם היום ומחר, דאלמא היום חמשה ולמחר מעלי, ולשבת שמעו דברות. ופריקנן אמר לך ר' יוסי בארבעה הוא דאמר ליה רחמנא וקדשתם היום ומחר, ודרש משה דלאו היום האידנא דהוא יומא דארבעה, אלא הבי קאמר שני ימים דמסי להדדי, כי ביום השלישי ירד ה' צריך למהוי היום כמחר תרוייהו ליליהתם עמהם, והכי קאמר יום ומחר שלו ואינון מתחלת חמישי ומנא לן דהסכימה דעתו לדעת המקום והסכים הקב"ה על ידי, דהא לא שריא שכינה עד שבתא. ולרבנן היום ומחר חמשה ומעלי, ולא צריכי לילו עמו. אבל קרא דאמר להו משה לישראל היו נכונים לשלשת ימים לית מוכח, ולא קשי לא למר ולא למר. ת"ש שלישי שלישי לחודש שלישי בשבת. אלמא ריש ירחא בחד בשבא. ופרקי הא מני ר' יוסי היא. ואיבעיא לן האי שלישי דקאמר ר' יוסי הוא שלישי לשבת ולחודש, ולמאי אצטריך ליה והי יום הגבלה לר' יוסי בר' יהודה, ולרבי הוא יום שהודיענו עונשה ומתן שכרה שמשבבין לבו של אדם, דקאמר [נ"א: מדאמר] שהודיענו עונשה פי' ששוברין לבו של אדם, ונפיק מן כו שבבים יהיה עגלי שומרון. ומן לשון ארמי נמי ידע הוא. שקשין כגידין, דקאמר דל דגש פרשוהו רבנן בלשון ארמית הרזוקלאלי והוא בטיית חנטל, ואיתא ביום הכפורים לענין מן כזרע גד. ת"ש ששי ששי בחודש ששי בשבת, הא נמי רב יוסי. והאי ששי למאי דקא' ביה הכי. רבה אמר ששי

מסורת הש"ס

(א) ירמות סב. (עי' תרי"ז פ"ב תענית עוד לחמן). (ב) כ"ב יד: ירמות סב. מגמות לט:. (ג) [מגיגה יד.]. (ד) [פרגוס של הגני מתמל מת הסמס הה לענה מרה כגדיין ערוך גד ס]. (ה) [שמות יט]. (ו) כפ"ת: משומד. (ז) כפ"ת: משומדים. (ח) [שמות יט]. (ט) [כ"ל דפיכם]. (י) [כדאיתא מסכת י:]. (כ) [עי' תרי"ז פ"ב ק"ו אחר איתא שם].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אמרה מרה יכו' ופרשו מנשותיהן: (ב) ד"ה הא אמרן יכו' אל"ל למשה ומשה אמר לה:

גליון הש"ס

גמ' ואמר ריל ישר. אשר כמו יפר וכמ הפלי"ף בפקוס סיי"ל וכן אמרו אמרן ניפעיה פ"ו כמו ישרו אמרן:

מוסף רש"י

הוסיף משה מדעתו. הקב"ה ת"ל וקדשתם היום ומחר, ויהו אמר היו נכונים לשלשת ימים (ובמות סב.). **עד צפרא דשבתא.** דעבוד פרישה בתרנא בשבתא ופיכנו אמרמי ומקי אלמים ובשבתא שרת שכינה והוא שליני לימים הסלמים, ויום ת"ל אשר שלא היה לילו עמו (שם). **ואינו קובע לי זמן.** אימתי ידבר עמהם (שם). **שאמרנו יום אחד קודם** (שם). **להליכם.** לנשיכם (שם). **אשר שברת.** ולא ת"ל כלשון כעס, ש"מ הסכימה עמו דעת הסכימה כשניטל תורה ופיכנו כיון דעתכון לטובה (מלחות עם). **יישר כחך.** אשר לשון יפר יפר (ובמות שם) לשון מחק (כתובות פח.).

רבינו חננאל

הרבה]. וכי תניא פרט לשכבת זרע שהסריחה, דפרשה מן האשה, אבל שפרשה מן האיש טמאה כל זמן שהיא לחה. והיכי דמי אמר' הבא על הזכר. אם פלט הזכור את שכבת זרעו כל זמן שהיא ליחה טמאה. ומנא לן, מדקא מיבעיא ליה לרב פפא שכבת זרע במעי בהמה מהו, וקא מסתפקא משום דלית לה פרודור, דאלמא פרודור ראשה הוא דמסרחא, ואם פלטה אחר שלש עונות שלימות טהורה, ובהמה דלית לה פרודור מספקא מלתא משום דלא איפשיטא ועבדינן לחומרא. אבל זכר דלית ליה פרודור לא מסרחא שכבת זרע במעיי ופשיטא דטמאה. ובמעי גויה אף אינון חבלי גופייהו כישקראל) כד פלטה לה אחר שלשה טהורה. תנן רבנן כשיפה לחדיש נתנו עשר הכרות לישראל ר' יוסי אומר בשבעה בו. אמר רבה דרולי עלמא בראש חדש סיון באו מדבר סיני ביום שבת נתנו עשר דברות, ובקבינא דסיון פליגי, רבנן סברי בתרין בשבא איקבע סיון דההיא שתא, ושבת ששה בו. ור' יוסי סבר בחד בשבא איקבע, ושבת שבעה בו. **רבנן** דסברי בתרין בשבא הוה קבוריה, ומפורש בתורה דההוא יומא שתנו במדבר סיני ויתן שם ישראל נגר ההר ומשה עלה אל האלהים, ואמר ליה למימר לישראל אתם ראיתם וגו', וקאמרי רבנן דההוא יומא לא אמר להו משה לישראל מידי משום חולשא דאורחא ושריותה, בשלישי אמר להו האי מיסרא ריבא משה וגו', ברביעי עבד להו הגבלה דקאמר והגבלת את העם וגו', ואע"ג דכתיבא בתר הפרשה, קבלה היא דהיא הות תחלה. בחמישי עבד להו פרישה שלא יגשו אל אשה, שלא הפלטו שכבת זרע בשעת מתן [תורה] ותיטמא [מהן]. והא פרישנן דר' אלעזר בן עזריה הכין סבר. ואף הלכתא דאמרה ר' יוחנן שלש עונות שלימות מעת לעת, סלקא לפום הכין. ושמעו דברות בצפרא דשבתא, דהוא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com